

Sprievodca investovaním

Čo je ESMA?

ESMA je skratka pre Európsky orgán pre cenné papiere a trhy. Je to nezávislý regulačný orgán Európskej únie so sídlom v Paríži.

Jednou z hlavných úloh orgánu ESMA je zvýšiť ochranu investorov vo finančnom sektore.

Poskytuje ju zabezpečením primeraného vykonávania predpisov týkajúcich sa finančného sektoru v celej Európskej únii.

Jeho cieľom je prispievať k zvyšovaniu dôvery spotrebiteľov vo finančný systém ako celku a k lepšej ochrane zákazníkov finančných služieb.

Prečo vydáva orgán ESMA tohto sprievodcu?

Hoci v Európe existujú právne predpisy na ochranu investorov, pomoc spotrebiteľom prostredníctvom vzdelávacích iniciatív, ako je tento informačný sprievodca, predstavuje dôležitý krok smerom k podpore investorov, aby sami dokázali chrániť svoje záujmy.

Tento sprievodca je určený spotrebiteľom, ktorí investovali alebo plánujú investovať do finančných produktov.

Nezáleží na tom, koľko plánujete investovať, podstatné je, že viete, aké investičné možnosti máte k dispozícii. Ponuka rôznych investičných služieb a množstva rozličných produktov je široká, preto je dôležité, aby ste pochopili a zvažili riziká a výhody, ktoré so sebou prináša výber rozličných investičných služieb a produktov.

Takisto je dôležité, aby ste pochopili, aké sú vaše práva a čo môžete očakávať, pokiaľ ide o požadované alebo poskytované informácie, v závislosti od typu investičnej služby alebo produktu, ktorý si vyberiete.

Cieľom tohto sprievodcu je poskytnúť vám praktické informácie o investovaní a lepšie vás naň pripraviť. Existujúce právne predpisy poskytujú spotrebiteľom istú úroveň ochrany, ale na to, aby ste sa mohli informovane rozhodovať, je nevyhnutné, aby ste sa na procese investovania aktívne podieľali.

Aký typ investičných služieb máte k dispozícii?

Keď investujete, mali by ste sa zamyslieť nad typom a rozsahom podpory, ktoré budete požadovať od investičnej spoločnosti alebo od poskytovateľa investičnej služby, aby ste mohli zúžiť okruh firiem, ktoré vám dokážu pomôcť naplniť vaše potreby.

Jasná predstava o tom, čo hľadáte vás uchráni pred platením za niečo, čo v skutočnosti nepotrebuje, alebo pred výberom spoločnosti, ktorá neposkytuje služby, ktoré potrebujete.

K dispozícii sú tieto investičné služby:

Investičné poradenstvo: Poskytovanie osobných odporúčaní týkajúcich sa produktov. Táto služba je najvhodnejšia pre investorov, ktorí chcú vykonávať vlastné investičné rozhodnutia, ale zároveň majú záujem o podporu a odborné poradenstvo finančných poradcov.

Investovanie (alebo obchodovanie) bez investičného poradenstva: Investičná spoločnosť od vás prijme a následne prevedie alebo vykoná vaše pokyny na nákup alebo predaj produktov bez poskytnutia poradenstva. Táto služba je najvhodnejšia pre skúsenejších alebo nezávislých investorov, ktorí sú schopní zozbierať a vyhodnotiť informácie o produktoch a urobiť investičné rozhodnutia bez pomoci iných. Tento typ služby sa čoraz častejšie poskytuje prostredníctvom internetu.

Správa portfólia: Vaše investície spravuje investičná spoločnosť vo vašom mene, pričom vy sa spoliehate na jej rozhodnutia a voľby. Spoločnosť s vami neprekonzultuje každú investíciu, ktorú vykoná vo vašom mene. Je však povinná podávať vám pravidelné hlásenie o činnostiach, ktoré vo vašom mene vykonáva. Služba správa portfólia je najvhodnejšia pre investorov, ktorí nemajú problém so zverením výberu investície iným.

Aké otázky vám položia v prípade, že máte záujem o investičné poradenstvo alebo službu správa portfólia?

Pokiaľ si vyberiete poradenstvo alebo správu portfólia, spoliehate sa vo väčšej miere na investičnú spoločnosť, než by ste sa spoliehali v prípade transakcií bez poradenstva. Preto sa musíte stotožniť s touto skutočnosťou a uistiť sa, že spoločnosť rozumie vašim individuálnym potrebám a situácii a že vám dokáže poradiť alebo predat a kúpiť ten správny produkt.

Pre spoločnosť je dôležité získať od vás kompletné a presné informácie, ktoré jej umožnia odporučiť alebo vybrať produkty vhodné pre vás. Vo vašom najlepšom záujme poskytujte spoločnosti správne, aktuálne a kompletné informácie. Zároveň by ste mali oznámiť spoločnosti akúkoľvek významnú zmenu, ktorá súvisí s vašou situáciou. Povinnosťou firmy je uchovávať všetky tieto informácie v tajnosti.

Spoločnosť vám bude musieť položiť niekoľko otázok, ktoré sú súčasťou tzv. **posúdenia vhodnosti**. Otázky sa týkajú vašich investičných cieľov, finančnej situácie a vašich znalostí a skúseností. Spoločnosť prispôbí odporúčania podľa vašich odpovedí.

Vaše investičné ciele: Otázky súvisiace s vašimi investičnými cieľmi môžu zahŕňať:

- účel investície. Vašimi cieľmi môžu byť napríklad investície pre dosiahnutie príjmu (pravidelné platby ako dividendy alebo úroky) alebo pre dosiahnutie rastu (zvýšenie hodnoty vášho kapitálu do dňa splatnosti investície) alebo na zabezpečenie vášho kapitálu. Tieto informácie tiež súvisia s vaším rizikovým profilom a vašou chuťou riskovať,
- výška vašej investície,
- dĺžka obdobia, počas ktorého chcete investíciu držať. Tieto informácie sú obzvlášť dôležité pri nákupe produktov, ktorých predaj pred zmluvnou lehotou splatnosti by bol komplikovanejší alebo nákladnejší. Zároveň sú tieto informácie dôležité, pokiaľ ide o spôsob zdanenia istých investícií (zdanenie závisí napríklad od lehoty uchovávanania produktu),
- vaša chuť riskovať a rizikový profil. Pre spoločnosť je dôležité vedieť, či si želáte obmedziť riziká, ktoré podstupujete, alebo prijať vyššiu úroveň rizika s väčším potenciálom návratnosti, ale aj s možnosťou straty kapitálu.

Vaša finančná situácia: Informácie súvisiace s vašou finančnou situáciou sa môžu získať prostredníctvom otázok o záležitostiach, ako je váš príjem, aktíva, dlhy a všetky ďalšie finančné záväzky, ktoré máte. Môžete očakávať otázky súvisiace s týmito záležitosťami:

- súhrn aktív (napríklad hotovosť, ktorú máte uloženú v banke, nehnuteľný majetok alebo iné investície). Spoločnosť by tiež mala, pokiaľ je to relevantné, zisťovať informácie o podmienkach, lehotách, prístupe, pôžičkách, zárukách a iných obmedzeniach, ktoré súvisia s týmito aktívami,
- súhrn záväzkov a pravidelných finančných záväzkov (napr. poplatky za nájom, školské poplatky, krytie životného poistenia),
- výška vášho pravidelného príjmu a celkového príjmu, či už trvalého alebo dočasného charakteru, a zdroj tohto príjmu (napríklad zamestnanie, dôchodok, investičný príjem, zisk z prenájmu atď.),
- plány v oblasti zdravotnej starostlivosti,
- opatrenia v rámci plánovania dôchodku,
- situácia v zamestnaní,
- rodinný stav,
- rodinná situácia (ktorá môže ovplyvniť vašu finančnú situáciu – napríklad pri narodení dieťaťa alebo, keď sú vaše deti vo vysokoškolskom veku).

Vaše znalosti a skúsenosti: Informácie, ktoré sa týkajú vašich znalostí a skúseností s finančnými trhmi a produktmi, sa môžu zisťovať otázkami o:

- druhoch služieb, transakcií a produktov, ktoré poznáte,
- povahe, objeme a frekvencii vašich predchádzajúcich transakcií,
- stupni vzdelania,
- vašom povolani alebo bývalom povolani.

Tieto zoznamy nie sú úplné. Môžu sa od vás požadovať aj iné informácie. Na základe právnych predpisov majú spoločnosti povinnosť získať od vás informácie. Množstvo zozbieraných informácií sa bude líšiť v závislosti od povahy klienta, povahy a rozsahu služby, ktorá bude poskytnutá, a typu plánovaného produktu alebo transakcie vrátane ich komplexnosti a rizík, ktoré so sebou prinášajú.

Majte na pamäti, že je vo vašom najlepšom záujme, aby ste spoločnosti poskytli údaje na vytvorenie čo najucelenejšieho obrazu o vašej osobnej situácii a cieľoch. Je to preto, aby mala spoločnosť všetky potrebné informácie s cieľom navrhnúť vám vhodné odporúčanie. Existujú, samozrejme, právne predpisy týkajúce sa ochrany osobných údajov, ktoré chránia vaše osobné údaje a súkromie.

V prípade, že spoločnosť poskytujúca poradenstvo a správu portfólia nezíska alebo nemôže získať potrebné informácie na posúdenie vhodnosti, nemôže vám navrhnúť odporúčanie alebo rozhodovať vo vašom mene. Keď poskytnete nedostatočné alebo nesprávne informácie, ovplyvní to povahu služby, ktorú vám bude investičná spoločnosť oprávnená poskytnúť

Aké otázky vám spoločnosť položí v prípade, že nežiadate o investičné poradenstvo?

Keď chcete, aby spoločnosť kúpila alebo predala investície bez poskytnutia služieb poradenstva alebo správy portfólia, spoločnosť bude musieť overiť tzv. **primeranosť** produktu pre vás. Mali by ste pochopiť dôsledky a úroveň rizika, ktoré tento typ služby so sebou prináša.

Spoločnosť vám položí otázky o vašich znalostiach a skúsenostiach súvisiacich s konkrétnou investíciou, aby posúdila či je produkt pre vás primeraný. Typy otázok, ktoré vám spoločnosť môže položiť, zahŕňajú:

- druhy služieb a produktov, ktoré už poznáte,
- povaha, objem a frekvencia vašich predchádzajúcich transakcií,
- stupeň vzdelania,
- vaše povolanie alebo bývalé povolanie.

Je dôležité, aby ste pochopili, že cieľom týchto otázok je overiť, či máte potrebné skúsenosti a znalosti na pochopenie rizík spojených s konkrétnou investíciou.

Ak spoločnosť usúdi, že máte znalosti a skúsenosti potrebné na pochopenie súvisiacich rizík, môže pokračovať vo vami zvolenej transakcii.

V opačnom prípade vám spoločnosť zašle upozornenie, v ktorom uvedie, že navrhovaná transakcia pre vás nie je primeraná alebo že nemá dostatok informácií, ktoré by jej umožnili určiť jej primeranosť. Ak trváte na pokračovaní v transakcii aj napriek upozorneniu, robíte tak na vlastné riziko.

Na čo by ste sa mali opýtať seba a spoločnosti?

Je dôležité klásť otázky pred tým, než urobíte akékoľvek rozhodnutie, pokiaľ ide o vaše investície (s poradenstvom alebo bez neho). Nemajte strach opýtať sa. Pamätajte, že sú to vaše peniaze.

Spoločnosť vám musí poskytnúť isté informácie vrátane informácií o tom, kto ju reguluje, a o službách, ktoré je oprávnená poskytovať. Tieto informácie vám pomôžu pochopiť povahu jej služieb, typy ponúkaných produktov a súvisiace riziká. Neváhajte a overte si tieto informácie. Ak vám niečo nie je jasné, niečomu nerozumiete alebo cítite, že potrebujete viac informácií, požiadajte o ne.

Pýtajte sa otázky, ktoré vám pomôžu porozumieť produktom a rizikám s nimi spojeným.

Keďže rozhodnutia o vašich investíciách robíte vy, mali by ste sa uistiť, že chápete súvisiace výhody, nevýhody a riziká rôznych typov investovania. Dostanete informácie, ktoré vám ozrejmia povahu, riziká a výdavky spojené s produktmi. Tieto informácie zahŕňajú napríklad opis rizík spojených s produktom a informáciu o tom, či ceny/hodnoty môžu kolísať. Množstvo informácií bude závisieť od typu produktu, jeho komplexnosti a rizikového profilu.

Pamätajte, že všetky investície zahŕňajú istú úroveň rizika: podstúpenie väčších rizík zvyšuje pravdepodobnosť čiastočnej alebo úplnej straty počiatočnej investície. Je dôležité chápať, do čoho ste sa rozhodli investovať a ako odlišné typy investícií uvádzajú vaše peniaze do pohybu. Riziká a potenciálna návratnosť sa líšia v závislosti od každej investície.

Spýtajte sa na poplatky, ceny a výdavky

Služby investičného poradenstva a správy portfólia nie sú zadarmo. Keď žiadate služby poradenstva alebo správy portfólia, opýtajte sa spoločnosti, koľko

si za tieto služby účtuje na začiatku a s časovým odstupom.

Je dôležité vedieť, akým spôsobom je spoločnosť za služby platená, požiadajte ju teda, aby vám to vysvetlila. Napríklad, či dostáva nejaké poplatky, odmenu alebo ziskava iné výhody od poskytovateľov investičných produktov, ktoré odporúča alebo do nich investuje vo vašom mene. Na základe týchto informácií budete môcť zároveň posúdiť nezávislosť spoločnosti pri investičných odporúčaníach alebo investíciách uskutočňovaných vo vašom mene.

- V závislosti od typu produktu spoločnosti účtujú rôzne ceny a poplatky. Je pravdepodobné, že za niektoré produkty, ako sú akcie a dlhopisy, budú od vás požadovať jednorazovú províziu za kúpu alebo predaj produktu.
- V prípade iných produktov, ako napr. podielové fondy, účtujú niektoré poplatky v stanovených lehotách, v závislosti od vami podniknutých krokov, a niektoré sa účtujú priebežne. Poplatky sú podrobne opísané v prospekte každého fondu, ktorý by ste si mali prečítať predtým, než budete investovať.
- Navyše, väčšina investičných produktov, ktoré majú spoločnosti v držbe, vytvára dodatočné poplatky tzv. *poplatky za úschovu*. Tieto poplatky hradíte vy.

Žiadajte informácie o spoločnosti

Spoločnosť musí mať povolenie poskytovať služby. V prípade, že spoločnosť nemá povolenie poskytovať investičné služby a činnosti, nie je oprávnená tieto služby poskytovať.

Vždy si overte, či má spoločnosť vo vašej krajine povolenie na poskytovanie týchto služieb, a to na webovej stránke on <http://www.esma.europa.eu/page/Investment-Firms> alebo na stránke vnútroštátneho orgánu dohľadu pre danú spoločnosť.

Informácie o správe portfólia

Pokiaľ ste požiadali spoločnosť o spravovanie investícií vo vašom mene (správa portfólia), mali by ste dostať informácie, ktoré zahŕňajú opis cieľov spravovania, súvisiacu úroveň rizika, aké typy produktov alebo transakcií môže obsahovať vaše portfólio a informácie o metóde oceňovania a frekvencii oceňovania vašich investícií. Tiež by ste sa mali opýtať na spôsob výpočtu výkonnosti vášho portfólia.

Opýtajte sa na vývoj vašich investícií

Požiadajte o informácie o tom, ako často budete dostávať výpisy, a o ich obsahu. Vďaka týmto informáciám jednoduchšie pochopíte výpisy, keď ich dostanete. Počas vzťahu so spoločnosťou neustále žiadajte o aktuálne informácie o návratnosti vašich investícií a zvažujte alebo aj konzultujte so spoločnosťou, či spĺňajú vaše očakávania a ciele. Majú tieto investície výkonnosť podľa vašich predstáv?

Opýtajte sa na zásady spoločnosti súvisiace s vykonávaním pokynov

Pokiaľ ide o uzavretie kúpy alebo predaja produktov, spoločnosť pre vás musí dosiahnuť najlepší možný výsledok. Zásady spoločnosti súvisiace s vykonávaním pokynov budú obsahovať informácie o tom, ako a kde spoločnosť vykonáva pokyny a faktory, ktoré ovplyvňujú výber miesta výkonu.

Opýtajte sa spoločnosti na ich stratégiu pri konflikte záujmov

Spoločnosti sú povinné konať vo vašom najlepšom záujme. Na to, aby tak konali, musia mať zavedené účinné opatrenia na predchádzanie vzniku konfliktov, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť vaše záujmy.

Ďalšie informácie

Predtým, než sa rozhodnete investovať, by bolo rozumné uistiť sa, že viete, aké existujú opatrenia v prípade, že potrebujete na spoločnosť podať sťažnosť alebo žiadať odškodnenie.

Zoznam systémov náhrad na ochranu investorov (alebo mechanizmov pre podávanie sťažností investorov) sa nachádza na webovej stránke orgánu ESMA (<http://www.esma.europa.eu/content/Welcome-Investor-Corner>), a na webovej stránke siete FIN-NET (http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net/index_en.htm).

Upozorňujeme, že všetky informácie, ktoré spoločnosť poskytne, musia byť podľa zákona čitateľné, zrozumiteľné a nezavádzajúce. Poskytnuté informácie by nemali zakrývať a znejasňovať dôležité body, vyhlásenia alebo varovania a ani znižovať ich význam. Pokiaľ poskytnutej informácii nerozumiete, požiadajte o ďalšie informácie.

Robte si poznámky zo všetkých konzultácií so spoločnosťou a o všetkých otázkach a odpovediach. Takisto si zaznamenajte, čo ste sa rozhodli urobiť. V prípade, ak sa niečo stane a podáte sťažnosť, tieto poznámky vám pomôžu dokázať, čo bolo povedané.

Záver

Každý investor začína od základov. Pred tým, než sa rozhodnete, ako investovať svoje peniaze, musíte si určiť hlavné finančné potreby a ciele. Pomôžte investičnej spoločnosti pochopiť, prečo chcete investovať, aká je vaša finančná situácia a vaše skúsenosti a znalosti finančných produktov a trhov.

Nezáleží na tom, či máte veľa, alebo málo peňazí, podstatné je dozvedieť sa o príležitostiach a vašich právach. Vždy si pamätajte: ak máte akékoľvek pochybnosti, pýtajte sa.